

ENTREVISTA A LINA M. GONZÁLEZ,

Especialista en prevenció d'abusos d'empreses en contextos de conflicte i en compra pública a Novact - Institut Internacional per a l'acció Noviolenta.

Actualment, a Novact, coordines els projectes per prevenir els abusos d'empreses en context d'ocupació i conflicte i els projectes de compra pública. Com treballeu, des d'aquest àmbit?

La nostra línia de treball s'anomena *Prevenir els abusos d'empreses en context de conflicte*. Al llarg dels anys des de [Novact](#) ens vam trobar que algunes de les pitjors vulneracions de drets humans per part d'empreses es donen en contextos de conflicte armat i ocupació militar, en punts fronterers i allà on els estats autoritaris necessiten controlar la dissidència política. Per aquests motius la nostra feina consisteix a denunciar els abusos i la impunitat del poder corporatiu i donar suport al desenvolupament de legislacions vinculants que exigeixin rendició de comptes a les empreses.

Novact es va crear al 2016, conjuntament amb l'organització [Suds](#) i l'Observatori de Drets Humans i Empreses a la Mediterrània - [ODHE](#). La feina de l'ODHE se centra a fer recerca, comunicació i incidència per tal de visibilitzar els abusos que es cometen per part d'algunes empreses. A més, treballem en moltes xarxes per fer incidència i sensibilització cap a les administracions públiques i la ciutadania en general. Una d'aquestes xarxes és l'Eix d'empreses i Drets Humans de Lafedec, on ens trobem prop de setze organitzacions de Justícia Global que fem seguiment de les vulneracions de drets humans comeses per empreses que operen a Catalunya, encara que no totes són catalanes. També, en el marc de la coherència de polítiques, som al Grup de Compra Pública Socialment Responsable, on participem administracions públiques, universitats, sindicats i també organitzacions de Justícia Global.

Nosaltres, tot el treball que fem de recerca, comunicació i sensibilització a l'ODHE, el traslladem cap al Grup de Compra Pública a través de la campanya permanent [99,3% Responsable](#) i altres espais de treball en xarxa o d'incidència.

Quines són les principals vulneracions de drets humans per part de les empreses transnacionals, arreu del món?

Les vulneracions de drets humans per part de les empreses són una preocupació important des de la dècada dels anys setanta, especialment per la dimensió dels impactes que està generant sobre els drets humans de les persones i sobre el medi ambient.

En pràcticament tots els sectors productius existeixen riscos de vulneració de drets humans, territorials o mediambientals, a causa del model deslocalitzat de la producció i la desigualtat entre el Nord i el Sud global. Es produeix el que es denomina *dumping social* en les relacions laborals globals, i aquest fenomen, que no té una única definició en l'àmbit internacional, és explicat per la mateixa [Unió Europea](#) com: "La pràctica a través de la qual les persones treballadores reben un salari o tenen unes condicions d'habitatge inferiors si es comparen amb aquelles que determinen les lleis o els acords col·lectius més rellevants del mercat laboral, o que són prevalents allà on s'opera". Des del punt de vista mediambiental, l'economia ecològica utilitza el concepte de "comerç ecològicament desigual". Joan Martínez Alier hi fa referència explicant que a la gent i als governs dels països pobres els manca el poder necessari per internalitzar les externalitats negatives en els preus de les exportacions i per imposar un "impost sobre l'esgotament del capital natural". En resum, les condicions desiguals globals del comerç i la producció estan generant vulneracions inherents al funcionament del sistema.

Ara bé, les principals o més evidents les podríem identificar per col·lectius afectats o per sectors. Si ens centrem en col·lectius afectats trobem que els pobles indígenes estan especialment amenaçats per l'acció de les empreses. Les extractives mines i de recursos naturals (monocultius de grans

dimensions, hidrocarburs i aigua, per exemple) i els megaprojectes multimodals d'infraestructures són els qui generen més impacte. Les comunitats indígenes han experimentat l'assassinat dels seus líders, desplaçaments i amenaces a causa de la defensa del territori. L'any 2017 l'organització IWGIA va reportar l'assassinat de 500 indígenes en 19 països, entre altres afectacions. Aquesta situació es repeteix també per a comunitats pageses que conviuen territorialment amb les indígenes, encara que no es reconeixin com a tals.

Les nenes i els nens també són un col·lectiu especialment afectat. La OIT ha destacat que el 25% del treball esclau al món és **treball infantil**. Així mateix, la xarxa **Electronic Watch** també ha assenyalat que un de cada quatre treballadors de la indústria electrònica són treballadors migrants en condició de treball forçat.

A més, cal afegir la perspectiva de gènere a tot el que ja hem mencionat. La OIT també ha especificat que el 58% de les víctimes d'esclavitud moderna són dones. I existeixen sectors específics, com la indústria tèxtil, on prop del 80% de la mà d'obra és femenina.

Finalment, no podem deixar de banda les poblacions que es troben sota règims polítics autoritaris, que solen tenir serioses dificultats per fer valer els drets bàsics laborals i se'ls impedeix l'afiliació sindical; poblacions i països que es troben en conflicte armat intern o sota el règim d'ocupació militar i/o política per una potència ocupant com el cas de Palestina, el Sàhara Occidental, el Tibet, el Iemen i algunes regions d'Ucraïna, entre altres. En aquests casos les poblacions sota ocupació presenten múltiples vulneracions de drets humans, inherents al procés colonial, i una desigualtat desmesurada d'accés a recursos. També estan sotmeses a pràctiques laborals abusives, abusos sexuals i amenaces a la vida permanents. Hi ha incomptables empreses transnacionals que operen en aquests contextos i no realitzen estudis de risc en matèria de drets humans adequats ni avaluen el seu impacte com a interventores en el manteniment d'aquestes situacions sistemàtiques de vulneració.

Centrant-nos en els sectors en els quals generen major impacte es poden destacar les empreses ex-

tractives, ja sigui mineres, de materials de construcció, d'hidrocarburs o altres matèries primeres com l'oli de palma, el cotó, la canya de sucre, la soja, etc. També es troba una gran quantitat de drets vulnerats en la indústria militar, tèxtil, electrònica, de material mèdic, en la recent indústria de la vigilància i el control associada a tecnologies de doble ús militar i civil (drons, app de rastreig i Intel·ligència Artificial i biometria), en el sector agrícola i d'extracció de recursos pesquers; la indústria farmacèutica, de fabricació de cotxes i les grans empreses tecnològiques. Només aquests tres últims sectors es troben entre els deu sectors empresarials que més diners inverteixen en lobbys sobre els legisladors de la Unió Europea. Segons l'organització **Corporate Europe Observatory**, el 2023 dotze de cada tretze llobbistes del Consell o del Parlament europeus són representants empresarials i un pertany a sindicats o organitzacions socials.

D'altra banda, com bé reconeix l'**esmena 8** del text de proposta de Directiva Europea de Diligència deguda de les Empreses, en matèria de sostenibilitat l'impacte ambiental del sector de les empreses privades és molt significatiu: "Tan sols cent empreses han estat l'origen de més del 70% de les emissions mundials de gasos d'efecte hivernacle des de 1988 (...) existeix un desajustament determinant entre els compromisos climàtics de les empreses i les seves inversions reals en la lluita contra el canvi climàtic".

Un dels principals problemes, actualment, és la impunitat amb què vulneren els drets humans les grans empreses i les corporacions, que tenen sovint més poder que els mateixos estats. Com la podem combatre? La legislació internacional és suficient per emparar els drets?

Precisament a causa de l'enorme poder que tenen moltes empreses la seva capacitat d'influència sobre el poder polític global és enorme. Ja hem esmentat abans la quantitat de recursos que inverteixen per evadir o influir en els processos reguladors. Les empreses transnacionals pressionen especialment perquè els estats depenguin d'elles i, sota la idea de la seva capacitat d'innovació, s'escapoleixen dels processos reguladors generals per determinar regles d'"autoregulació" en funció dels seus propis descobriments i beneficis econòmics.

NOVACT

Noviolència
Nonviolence
اللاعنف

La Unió Europea, per exemple, té una de les legislacions globals més exigents en matèria de contaminants i pesticides. I, tot i així, segons els càlculs de l'organització ChemSec, els [costos socials de descontaminació](#) i els costos sobre la salut a causa de les afectacions territorials de la indústria dels PFAS ascendeixen als 16 trilions d'euros per any. El 2023, de fet, el Parlament Europeu no ha estat capaç de fer encara més restrictiva la legislació per a acció contaminant d'aquestes empreses, tot a causa de l'intens lobby promogut per aquestes. Només cal imaginar que es permeten aquestes grans indústries en llocs del món amb legislacions més laxes...

Actualment també trobem un munt d'empreses renovables vinculades a parcs eòlics, solars o de biomassa, operant en situacions sota ocupació a Palestina o al [Sàhara Occidental](#) que, amb una imatge de [Greenwashing](#), ignoren intencionadament que les seves operacions es regeixen pels principis del Dret Internacional Humanitari i no són aprovades per les poblacions locals, de les quals han ignorat el consentiment lliure i informat.

Per tant, s'identifica que la legislació internacional definitivament no és suficient per emparar els drets humans globals i ambientals. Tot i així, hi ha col·lectius i organitzacions del Sud i del Nord global que estan actuant per crear mecanismes de regulació globals. El primer d'aquests processos que s'està duent a terme, des de 2014, és el de la creació d'un Tractat Internacionalment Vinculant en matèria d'Empreses i Drets Humans. Aquesta negociació es duu a terme en el si de Nacions Unides i, a través d'ella, les organitzacions de la ["Campanya Global per a Desmantellar el poder corporatiu"](#)

i les organitzacions de l' ["Aliança pel Tractat"](#) busquen pressionar els estats perquè existeixin mecanismes de rendició de comptes igualitaris per a tots els països i les empreses transnacionals.

A la Unió Europea s'estan duent a terme diàlegs per a la negociació de la directiva europea de diligència deguda de les empreses en matèria de sostenibilitat, que presenta un avenç important, encara que insuficient, per prevenir la vulneració de drets humans que puguin cometre empreses europees en altres territoris. En l'àmbit local, les organitzacions de Lafede.cat del Grup d'Empreses i Drets Humans, amb el suport de sindicats, alguns sectors universitaris i les empreses de l'economia social i solidària, estem impulsant la creació del [Centre Català d'Empreses i Drets Humans](#) al [Parlament Català](#). El Centre tindria l'objectiu de rebre denúncies de les comunitats del Sud Global i d'empreses que operen a Catalunya, i faria seguiment i avaluació de cada cas per plantejar les recomanacions a les institucions catalanes perquè aquestes prenguin les mesures més pertinents. A més, el Centre vol ser un espai de reflexió i proposta de polítiques públiques que ajudin en la prevenció de vulneracions de drets humans i ambientals i, en aquesta mesura, també es planteja com un organisme que pugui proposar innovacions normatives.

Finalment, la Compra Pública vol ser una eina que possibiliti la coherència de polítiques públiques i el compliment dels drets humans i ambientals en les cadenes de valor. Des del Grup de Compra Pública Socialment Responsable es treballa, des de 2018, amb l'objectiu de trobar maneres d'incorporar clàusules de protecció als drets humans per a béns i serveis adquirits per les administracions públiques i, d'aquesta manera, aconseguir que les autoritats locals i autonòmiques siguin veritables garants en la protecció de drets, que en el seu cas són d'obligat compliment. L'[Ajuntament de Barcelona](#), Ferrocarrils de la Generalitat de Catalunya i altres ajuntaments o diputacions catalanes estan realitzant estudis diagnòstics de diversa naturalesa i proposant guies o instruccions per promoure una compra pública socialment responsable amb perspectiva de justícia global.